

2.6.2025

KELA  
5574/2025

Eduskunta  
Hallintovaliokunta  
HaV@eduskunta.fi

Viite: Valiokunnan lausuntopyyntö Kansaneläkelaitokselle 26.5.2025

## **HE 19/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle kansalaisuuslain muuttamisesta**

Kela on 14.1.2025 lausunut sisäministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseen eduskunnalle kansalaisuuslain muuttamisesta. Lausunnossaan Kela kiinnitti huomiota siihen, että esityksestä ei ilmennyt, onko maksetulla työttömyysturvan ja/tai toimeentulotuen määrällä vaikutusta toimeentuloedellytyksen täyttymisen kannalta.

Toimeentulotuen määrä on toimeentulotukilain mukaan määriteltujen menojen sekä käytävissä olevien tulojen ja varojen erotus ja voi sen vuoksi vaihdella kuukausittain ollen joinain kuukausina vain muutaman euron suuruinen. Lisäksi toimeentulotuki on perhekohtainen etuus, mistä johtuen kaikkia perheenjäseniä pidetään toimeentulotuen saajina toimeentulotukea myönnettäessä. Toimeentulotuen katsotaankin jakautuvan sen saajien kesken kullekin yhtä suurena osuutena, jos olosuhteet ei muuta osoita.

Hallituksen esitykseen on nyt edellä todetun osalta tarkennettu, että toimeentuloedellytyksen ei katsota täyttyvän myöskään silloin, kun toimeentulotukea on myönnetty toisen perheenjäsenen menoihin. Esityksen mukaan siis myös lapselle terveydenhuoltomenoihin myönnetyllä toimeentulotuella voi käytännössä olla vaikutusta kansalaisuusedellytyksen täyttymiseen täysi-ikäisen kansalaisuutta hakevan perheenjäsenen osalta. Myös kansalaisuutta hakevan aviopuolison tai avopuolison toimeentulon saamisella olisi vaikutusta kansalaisuuden edellytysten täyttymiseen.

Esityksen mukaan myös työttömyysetuuden saaminen kahden vuoden tarkastelujaksolla estää toimeentuloedellytyksen täyttymisen. Työttömyysturva ei ole perhekohtainen etuus, kuten toimeentulotuki, mutta myös sen määrä voi sovittelusta johtuen jäädä hyvinkin pieneksi. Jokainen palkkaeuro vähentää etuuden määrää 50 sentillä. Työmarkkinatuen ja peruspäivärahan bruttomäärä on noin 800 euroa kuukaudessa, mikä tarkoittaa, että n. 1 600 euron kuukausituloilla soviteltua etuutta ei enää jää maksettavaksi.

Kela selvensi myös hallituksen esityksen luonnokseen antamassaan lausunnossa, että Kela myöntää perustoimeentulotukea, kun taas täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea myöntää hyvinvointialue. Kela toteaa edelleen, ettei sen järjestelmistä ole saatavissa tietoja hyvinvointialueiden myöntämästä toimeentulotuesta. Vaikka oikeus perustoimeentulotukeen pyritään ensisijaisesti

selvittämään, ei hyvinvointialueen myöntämä ehkäisevä tuki aina välttämättä olla sidoksissa toimeentulotuen laskelmaan ja perustoimeentulotuen hakemiseen Kelalta. Näin voidaan toimia kiireellisessä tilanteessa, jossa asiakkaan aseman turvaamiseksi ei voida odottaa hakemuksen käsittelyä ensin Kansaneläkelaitoksessa. Kelalla ei ole tietoa siitä, kuinka yleistä tämä on.

Sosiaaliturvan osalta Kela toteaa edelleen, ettei oikeus Suomen sosiaaliturvaetuuksiin ole riippuvainen kansalaisuudesta. Esityksellä voi sen sijaan olla jonkin verran vaikutusta henkilön liikkua Suomessa ja EU- tai Eta-maiden tai Sveitsin välillä. Jos kolmannen maan kansalainen, joka oleskelee laillisesti Suomessa, työskentelee tilapäisesti toisessa EU- tai Eta-maassa tai Sveitsissä, on hän oikeutettu EU:n sosiaaliturvan koordinaatioasetuksen 883/2004 nojalla sosiaaliturvaetuuksiin työskentelyvaltiostaan kuten EU-maan kansalaiset. Kolmannen maan kansalaisilla ei kuitenkaan ole työskentelyvaltiossaan oikeutta asetuksen 883/2004 soveltamisalan ulkopuolelle jääviin sosiaaliturva- ja sosiaalihuoltoetuuksiin, koska he eivät ole työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua koskevan EU-asetuksen 492/2011 soveltamisalassa.

Yleisenä huomiona Kela pitää myös edelleen kolmen kuukauden aikaa kahden vuoden tarkastelujaksolla kohtalaisen lyhyenä aikana, kun tarkastellaan henkilön kykyä turvata omaa toimeentuloaan. Esimerkiksi valmistumisvaiheessa oleva opiskelijan voi olla tarpeen hakea toimeentulotukea kesän ajalle töiden alkaessa ja toimeentulon varmistuessa sen myötä vasta kesän jälkeen.

Hallituksen esityksessä HE 19/2025 todetaan (kohta 4.2.2.1), että ehdotettavien lainmuutosten myötä tarvittaisiin mahdollisesti joitakin muutoksia tietojen hakemiseen tulotietojärjestelmästä sekä Verohallinnon ja Kansaneläkelaitoksen tietojärjestelmistä. Kelalla ei ole tietoa sen järjestelmiin mahdollisesti tarvittavista muutoksista, joten myöskään niiden kustannuksista tai toteutusaikataulusta ei ole arviota. Muutoksia Kelan tietojärjestelmiin ei kuitenkaan pitäisi aiheutua, kun hallituksen esityksen mukaan perheen yhteisesti saama toimeentulotuki huomioidaan kaikkien täysi-ikäisten kansalaisuutta hakevien perheenjäsenten toimeentuloedellytyksen täyttymisen harkinnassa.

Mia Helle

Yksikön päällikkö